EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 27.10.2021
COM(2021) 652 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä yritysten välisissä suhteissa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa 17 päivänä huhtikuuta 2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/633 kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista ja täytäntöönpanoa koskevasta tilanteesta

Sisällys

1. Johdanto 3
1.1. Direktiivin tausta ja tavoitteet 3
1.2. Tämän kertomuksen tarkoitus ja laajuus 3
1.3. Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä 4
2. Yleiskatsaus 4
3. Erityiset analysointikohteet 5
3.1. Soveltamisala ja tärkeimmät määritelmät (1 ja 2 artikla) 5
3.1.1. Ketjun toimijat ja toimitussuhteet 6
3.1.2. Soveltamisala ja yrityksen koko 6
3.1.3. Alueellinen soveltamisala 7
3.2. Hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen kieltäminen (3 artikla) 7
3.3. Täytäntöönpanon valvontamekanismit (4–8 artikla) 10
3.3.1. Valvontaviranomaisten nimeäminen (4 artikla) 10
3.3.2. Valitukset ja luottamuksellisuus (5 artikla) 11
3.3.3. Nimettyjen viranomaisten valtuudet (6 artikla) 11
3.3.4. Täytäntöönpanotoimet ja seuraamukset (6 artikla) 12
3.3.5. Hallintoviranomaisten ja oikeusviranomaisten suorittama täytäntöönpanon valvonta sekä vaihtoehtoinen riitojenratkaisu 13
4. Päätelmät 14

Jäsenvaltioiden lyhenteet:

Belgia	BE
Bulgaria	BG
Tšekki	CZ
Tanska	DK
Saksa	DE
Viro	EE
Irlanti	IE
Kreikka	EL
Espanja	ES
Ranska	FR
Kroatia	HR
Italia	IT
Kypros	CY
Latvia	LV
Liettua	LT
Luxemburg	LU
Unkari	HU
Malta	MT
Alankomaat	NL
Itävalta	AT
Puola	PL
Portugali	PT
Romania	RO
Slovenia	SI
Slovakia	SK
Suomi	FI
Ruotsi	SE

1. JOHDANTO

1.1. Direktiivin tausta ja tavoitteet

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät pitkään kestäneiden neuvottelujen jälkeen[1] 17. huhtikuuta 2019 direktiivin (EU) 2019/633, joka koskee hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä yritysten välisissä suhteissa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa, jäljempänä ’direktiivi’. Direktiivi annettiin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 43 artiklan nojalla sellaisten hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen kieltämiseksi, jotka poikkeavat jyrkästi hyvästä kauppatavasta ja liittyvät useimmiten tavarantoimittajien ja ostajien neuvotteluvoiman merkittävään epätasapainoon.[2]

Direktiivissä otetaan huomioon hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen kielteinen vaikutus viljelijöihin, jotka ovat näiden käytäntöjen sekä välittömiä että välillisiä uhreja silloin, kun niiden vaikutukset kertautuvat ketjun myöhemmissä vaiheissa.[3] Useimmat jäsenvaltiot olivat antaneet kansallista lainsäädäntöä tai edistäneet erilaisia yksityisen sektorin sääntöjä kauan ennen direktiivin antamista. Tämän oikeudellisen kehyksen hajanaisuus toikin esiin EU:n tasolla annettujen sääntöjen mahdollisen hyödyn.[4]

Direktiivi sitoo kaikkia 27:ää jäsenvaltiota. Siinä säädetään vähimmäistason yhdenmukaistamisesta vahvistamalla luettelo kielletyistä hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä ostajien ja tavarantoimittajien välillä maataloustuote- ja elintarvikeketjussa. Lisäksi säädetään direktiivin soveltamisalaa koskevista vähimmäissäännöistä, tärkeimmistä määritelmistä, kyseisten kieltojen täytäntöönpanon valvonnasta ja eri jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten välisestä koordinoinnista. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä tai pitää voimassa direktiivissä lueteltuja hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä pidemmälle meneviä sääntöjä, edellyttäen että tällaiset kansalliset säännöt ovat yhteensopivia sisämarkkinoiden toimintaa koskevien sääntöjen kanssa.

1.2. Tämän kertomuksen tarkoitus ja laajuus

Direktiivin 13 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään

[1] Ks. Euroopan komission johtama elintarvikeketjun toiminnan parantamista käsittelevä korkean tason foorumi, joka hyväksyi vuonna 2011 elintarvikeketjun toimijoiden enemmistöä edustavien järjestöjen sopimat hyvän kauppatavan periaatteet elintarvikeketjussa muodostetuissa vertikaalisissa suhteissa. Tämä johti toimitusketjualoitteen (Supply Chain Initiative) käynnistämiseen vuonna 2013. Viimeaikaisia toimia ovat muun muassa seuraavat: Euroopan parlamentti: päätöslauselma hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä elintarvikeketjussa, annettu 7. kesäkuuta 2016, neuvosto: päätelmät viljelijöiden aseman vahvistamisesta elintarvikeketjussa ja hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen torjunnasta, annettu 12. joulukuuta 2016, komissio: tiedonanto ”Toimivampi elintarvikeketju Eurooppaan”, annettu 28. lokakuuta 2009, tiedonanto ”Hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen torjunta yritysten välisessä elintarvikeketjussa”, annettu 15. heinäkuuta 2014 ja kertomus yritysten välisistä hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä elintarvikeketjussa, annettu 29. tammikuuta 2016.

[2] Ehdotus direktiiviksi epäterveistä kaupan käytännöistä yritysten välisissä suhteissa elintarvikeketjussa (Bryssel 12.4.2018, COM(2018) 173 final, 2018/0082 (COD)), 2 kohta.

[3] Ks. direktiivin johdanto-osan 7 kappale.

[4] Ks. direktiivin johdanto-osan 8 kappale. Ks. myös Cafaggi, F. ja Iamiceli, P., Unfair trading practices in the business-to-business retail supply chain (JRC112654).

1. toukokuuta 2021. Niiden on viipymättä toimitettava nämä säännökset komissiolle ja sovellettava niitä viimeistään 1. marraskuuta 2021.

Tässä kertomuksessa tarkastellaan direktiivin kansallisen lainsäädännön osaksi saattamisen tilannetta 27 jäsenvaltiossa (12 artiklan 4 kohta) ja otetaan huomioon kaikki komission 31. heinäkuuta 2021 mennessä vastaanottamat ilmoitukset. Kertomuksessa ei kuitenkaan arvioida kansallisia täytäntöönpanosäännöksiä.

1.3. Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

Direktiivi annettiin huhtikuussa 2019, ja se oli määrä saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään toukokuussa 2021. Komissio oli näiden kahden vuoden aikana tiiviisti mukana kunkin jäsenvaltion saattaessa sitä osaksi lainsäädäntöään. Komissio järjesti neljä erityistä kokousta, joissa keskusteltiin jäsenvaltioiden täytäntöönpanopyynnöistä sekä vastasi noin 50 yksittäiseen kirjalliseen täytäntöönpanopyyntöön ja välitti ne muille jäsenvaltioille erillisen verkkosivuston kautta. Lisäksi järjestettiin useita kahdenvälisiä kokouksia ja vaihdettiin tietoja kahdenvälisesti. Kun kansalliseksi lainsäädännöksi saattamisen määräaika oli umpeutunut, pian sen jälkeen pidettiin jäsenvaltioiden kanssa vielä yksi kokous, jossa arvioitiin kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista ja sen tilannetta.

Komissio on perustanut direktiivin 8 artiklan 3 mukaisesti julkisen verkkosivuston[5], jossa on nimettyjen kansallisten valvontaviranomaisten yhteystiedot ja linkit niiden verkkosivustoille. Sen lisäksi komissio on perustanut ei-julkisen verkkosivuston, joka mahdollistaa valvontaviranomaisten välisen ja komission kanssa tapahtuvan tietojenvaihdon.

2. YLEISKATSAUS

Direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden oli saatettava direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöään viimeistään 1. toukokuuta 2021.

Noin 15 jäsenvaltiota 27:stä ilmoitti komissiolle 31. heinäkuuta 2021 mennessä kansallisista täytäntöönpanotoimenpiteistä, joilla direktiivi oli saatettu kokonaan osaksi kansallista lainsäädäntöä (BG, DK, EL, FI, IE, LV, NL, HR, HU, LU, DE, LT, MT, SE ja SK).[6] Ranska ilmoitti komissiolle saattaneensa direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään vain osittain tähän päivämäärään mennessä, mutta se on silti mukana tämän kertomuksen analyysissa. Kertomuksessa keskitytään direktiivin saattamiseen osaksi kansallista lainsäädäntöä näissä 16 jäsenvaltiossa, minkä vuoksi jäljempänä olevat viittaukset jäsenvaltioihin koskevat kyseisiä jäsenvaltioita.

[5] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_en

[6] Toukokuun 1. päivään 2021 mennessä neljä jäsenvaltiota 27:stä (BG, DK, EL ja NL) oli ilmoittanut saattaneensa direktiivin kokonaan osaksi kansallista lainsäädäntöään, neljä jäsenvaltiota (EE, FR, FI ja LV) puolestaan osittain. Viro ilmoitti 31. heinäkuuta 2021 mennessä pelkän vastaavuustaulukon.

Komissio käynnisti 23. heinäkuuta 2021 rikkomusmenettelyn lähettämällä virallisen ilmoituksen 12 jäsenvaltiolle[7], jotka eivät olleet saattaneet direktiiviä osaksi kansallista lainsäädäntöään.[8].

Kahdeksan jäsenvaltiota[9] saattoi direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään antamalla uutta, erillistä lainsäädäntöä. Irlantia lukuun ottamatta näillä jäsenvaltioilla ei ollut ennestään hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevia kansallisia sääntöjä. Muut kahdeksan jäsenvaltiota ovat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöä käyttämällä jo voimassa ollutta lainsäädäntöä, muuttamalla sitä tai sisällyttämällä sen laajempaan säädökseen.

Noin 12 jäsenvaltiota 16:sta on määritellyt kansallisen täytäntöönpanotoimenpiteen virallisesti hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevaksi lainsäädännöksi viittaamatta (tämän virallisen määrittelyn yhteydessä) markkina- tai kilpailulainsäädäntöön.[10] Suomi määritteli säädöksen virallisesti markkinalaiksi (jossa annetaan markkinoiden sääntelyä koskevia lisäsääntöjä muun muassa asetuksen (EU) N:o 1308/2013[11] mukaisista sopimuksista). Bulgaria lisäsi kilpailun suojelua koskevaan lakiin uuden luvun, joka koskee hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä maataloustuote- ja elintarvikeketjussa. Ranska täydensi kauppalain säännöksiä, ja Saksa puolestaan lisäsi uuden luvun maatalousmarkkinoiden rakennetta koskevaan lakiin (joka on nyt nimeltään ”laki maatalousalan järjestöjen ja toimitusketjujen vahvistamisesta”). Kaikki muut jäsenvaltiot paitsi Latvia ja Ranska ovat antaneet alakohtaista lainsäädäntöä, jota sovelletaan yksinomaan maatalous- ja elintarvikealaan. Latvian säännöksiin sisältyy myös muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden vähittäismyyjiin sovellettavia kieltoja, ja Ranskassa direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä perustuu osittain jo voimassa olleisiin säännöksiin, joiden soveltamisala on yleinen (ei maatalous- ja elintarvikeala).

3. ERITYISET ANALYSOINTIKOHTEET

3.1. Soveltamisala ja tärkeimmät määritelmät (1 ja 2 artikla)

Seuraavat kolme seikkaa ovat erityisen olennaisia direktiivin soveltamisalaa tarkasteltaessa:

- soveltamisalaan kuuluvien maataloustuote- ja elintarvikeketjun toimijoiden sekä lainsäädäntötoimenpiteiden kohteena olevien suhteiden tyyppi
- yrityksen koon merkitys soveltamisalan suhteen

[7] BE, CZ, EE, ES, FR, IT, CY, AT, PO, PT, RO ja SI.

[8] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_21_3903

[9] DK, EL, IE, LT, LU, MT, NL ja SE. Liettuan säädös on kuitenkin osittain päällekkäinen jo voimassa olevan lain eli vähittäismyyjien hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen kieltämisestä 22. joulukuuta 2009 annetun lain nro XI-626 kanssa. Kyseistä lakia sovelletaan vähittäismyyjiin, joilla on huomattava markkinavoima, ja ristiriitatilanteessa se on ensisijainen kansalliseen täytäntöönpanosäädökseen nähden. Ruotsissa hyvän kauppatavan vastaisiin käytäntöihin puututtiin ennen direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ainoastaan laajentamalla kuluttajansuojaa yritysten välisiin suhteisiin.

[10] DK, EL, IE, LV, NL, HR, HU, LU, LT, MT, SE ja SK. Slovakia on määritellyt virallisesti, että kyseinen laki koskee kohtuuttomia ehtoja ja että kohtuuttomien ehtojen käsite itse asiassa kattaa tai sisältää hyvän kauppatavan vastaiset käytännöt.

[11] EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671.

- täytäntöönpanotoimenpiteiden alueellinen soveltamisala.

3.1.1. Ketjun toimijat ja toimitussuhteet

Noin 14 jäsenvaltiota on määrittänyt täytäntöönpanotoimenpiteen soveltamisalan ottaen huomioon direktiivissä määriteltyjen maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden ostajien ja tavarantoimittajien välisen suhteen.[12] Tällaisia suhteita voi esiintyä toimitusketjun kaikissa vaiheissa, ja niissä voi olla mukana kaikentyyppisiä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden ostajia, niin jalostajia kuin vähittäismyyjiä.

Yhdessä tapauksessa (HU) ilmoitetun lainsäädännön soveltamisala vaikuttaa rajoittuvan kauppiaisiin, jotka ”toimivat sellaisten maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden jälleenmyyjinä, jotka on ostettu tavarantoimittajilta suoraan tai epäsuorasti ansaitsemistarkoitukseen perustuvan liiketoiminnan puitteissa muuttamattomina ja *jalostamattomina*” (kursivointi lisätty). Soveltamisalaan eivät näin ollen kuulu sellaiset maataloustuotteiden ostajat, jotka harjoittavat tuotteiden jalostusta ennen niiden jälleenmyyntiä.

Latvia on laajentanut soveltamisalaa sisällyttämällä siihen muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden toimittajien ja vähittäismyyjien (ainoastaan) väliset suhteet. Vähittäismyyjiin sovelletaan erillistä luetteloa hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä.

Mikään jäsenvaltio ei ole nimenomaisesti laajentanut soveltamisalaa koskemaan muun tyyppisiä toimitussuhteita, esimerkiksi toimitussuhteita, jotka liittyvät ensisijaisesti sellaisten fyysisten tuotantopanosten toimittamiseen, jotka eivät ole direktiivissä tarkoitettuja maataloustuotteita tai elintarvikkeita (esimerkiksi lannoitteet)[13], tai direktiivin soveltamisalaan kuulumattomien palvelujen toimittamiseen (esimerkiksi digitaaliset palvelut).

3.1.2. Soveltamisala ja yrityksen koko

Ranskaa ja Slovakiaa lukuun ottamatta kaikissa jäsenvaltioissa rajoitetaan annetun lainsäädännön tai sen osan soveltamisalaa jossakin määrin yrityksen koon perusteella. Jäsenvaltioista viisi (BG, IE, LU, MT ja NL) on kuitenkin omaksunut direktiivissä esitetyn lähestymistavan, jonka mukaan sääntelyn kohteena ovat sellaiset tavarantoimittajien ja ostajien väliset suhteet, joissa tavarantoimittajan vuotuinen liikevaihto alittaa tietyn kynnysarvon ja ostajan vuotuinen liikevaihto ylittää saman kynnysarvon. Muut yhdeksän jäsenvaltiota ovat laajentaneet soveltamisalaa eri tavoin.

Kreikka on pienentänyt ensimmäistä kynnysarvoa 2 miljoonasta eurosta 500 000 euroon. Kroatia, Latvia ja Ruotsi ovat ottaneet huomioon ainoastaan ostajan koon, ja niiden lainsäädäntöä

[12] Näistä jäsenvaltioista Liettua on jättänyt ostajan määritelmästä pois osuuskunnat ja pienet yhteisöt sekä niiden jäsenet,
kun taas Slovakia on sisällyttänyt ostajan ja tavarantoimittajan määritelmään oikeushenkilöt, jotka eivät ole yrittäjiä.

[13] Yhtenä poikkeuksena on Ranskan maksuviivästyssäännöksiä koskeva toimenpide, jonka perusteella myös maataloudessa käytettävien laitteiden ja koneiden myyntiin sovelletaan maataloustuotteille ja elintarvikkeille säädetyistä ehdoista poikkeavia ehtoja.

sovelletaan kaikkiin ostajiin, joiden liikevaihto on yli 2 miljoonaa euroa.[14] Suomi on omaksunut saman lähestymistavan, mutta sen lainsäädäntöä ei sovelleta, jos tavarantoimittajan liikevaihto on suurempi kuin ostajan liikevaihto eikä missään tapauksessa, jos se on yli 350 miljoonaa euroa. Saksassa sovelletaan direktiivin kynnysarvoja, mutta soveltamisalaa on laajennettu väliaikaisesti eräiden elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden myynnin osalta.[15] Liettuassa laajennus koskee ainoastaan maksuviivästyssäännöksiä, ja sitä sovelletaan kaikkiin ostajiin. Siitä hyötyvät tavarantoimittajat, joiden liikevaihto on enintään 350 000 euroa. Tanskassa ja Unkarissa yrityksen koko vaikuttaa sitä vastoin ainoastaan tiettyihin hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskeviin kieltoihin, kun taas kaikkia muita sääntöjä sovelletaan yrityksen koosta riippumatta.

3.1.3. Alueellinen soveltamisala

Useimmat jäsenvaltiot ovat noudattaneet direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa esitettyä lähestymistapaa, jonka mukaan sääntöjä sovelletaan myyntitapahtumiin, kun joko tavarantoimittaja tai ostaja (tai molemmat) on sijoittautunut EU:hun.[16] Neljässä jäsenvaltiossa sääntöjä on sovellettava myyntitapahtumiin, joissa joko tavarantoimittaja tai ostaja (tai molemmat) on sijoittautunut kyseiseen jäsenvaltioon (LU, LV, MT ja SE), ei EU:hun laajemmin.

Kaikissa muissa jäsenvaltioissa paitsi Saksassa ja Unkarissa tavarantoimittaja ja ostaja on määritelty sijoittautumispaikasta riippumatta, kuten direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa säädetään. Direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa säädetään myös, että jäsenvaltioiden kansallisten täytäntöönpanotoimenpiteiden tulee koskea ostajina olevia viranomaisia vain siltä osin kuin ne ovat sijoittautuneet EU:hun. Ranskan, Unkarin ja Alankomaiden kansallisessa täytäntöönpanolainsäädännössä ei mainita toimijoiden sijoittautumispaikkaa.

3.2. Hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen kieltäminen (3 artikla)

Direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltioiden on kiellettävä tietyt hyvän kauppatavan vastaiset käytännöt, jotka on jaettu kahteen ryhmään: i) kielletty sinänsä tai ehdoton kielto (”musta lista”) ja ii) ehdollinen kielto (”harmaa lista”). Harmaalle listalle kuuluvat käytännöt on kiellettävä, jollei niistä ole sovittu etukäteen selkeästi ja yksiselitteisesti toimitussopimuksessa tai tavarantoimittajan ja ostajan välillä myöhemmin tehdyssä sopimuksessa (3 artiklan 2 kohta). Kukin käytäntö on määritelty täsmällisesti direktiivissä. Poikkeuksia voidaan tehdä tietyissä tapauksissa. Noudattaessaan säädettyjä vaatimuksia jäsenvaltiot voivat

- käyttää yleisiä lausekkeita kieltojen soveltamisalan laajentamiseksi käytäntöihin, joita ei ole lueteltu erikseen

- lisätä luetteloihin muita käytäntöjä

[14] Latviassa tätä rajoitusta ei sovelleta muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden vähittäismyyjiin.

[15] Saksan kansallisia täytäntöönpanosäännöksiä sovelletaan 1. toukokuuta 2025 saakka myös maitotuotteiden ja lihavalmisteiden sekä hedelmien, vihannesten ja puutarhatuotteiden, myös perunoiden, myyntiin, kun niitä myyvät tavarantoimittajat, joiden vuotuinen liikevaihto on enintään 4 miljardia euroa kyseisessä myyntisegmentissä Saksassa. Edellytyksenä on silloin, että tavarantoimittajan vuotuinen kokonaisliikevaihto on enintään 20 prosenttia ostajan vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta.

[16] Otettu käyttöön nimenomaisesti Bulgariassa, Saksassa, Tanskassa, Kreikassa, Suomessa, Kroatiassa, Irlannissa, Liettuassa ja Slovakiassa.

- laajentaa lueteltujen kieltojen soveltamisalaa tai tiukentaa kieltoja

- siirtää käytäntöjä harmaalta listalta mustalle listalle.

Poikkeukset ovat mahdollisia direktiivissä noudatetun ”vähimmäistason yhdenmukaistamista” koskevan lähestymistavan mukaisesti, jolla otetaan käyttöön suojelun vähimmäistaso kaikissa jäsenvaltioissa. Edellytyksenä on, että poikkeukset ovat sisämarkkinasääntöjen mukaisia. Tässä kertomuksessa tarkastelluista 16 jäsenvaltiosta viisi on saattanut direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään ilman edellä mainittuja laajennuksia: sekä mustat että harmaat listat ovat direktiivissä säädetyn mukaisia, eikä niihin ole lisätty mitään tai tehty olennaisia muutoksia.[17] Kahdessa muussa jäsenvaltiossa (LT ja SE) luettelot ovat pääosin samanlaisia, mutta muutamat kiellot ovat tiukempia kuin direktiivissä.

Muista yhdeksästä jäsenvaltiosta Kroatia ja Latvia ovat ottaneet käyttöön yleisen lausekkeen, jolla kielletään hyvän kauppatavan vastaiset käytännöt yleisten periaatteiden pohjalta. Saksa on määrännyt yleisen kiellon, jolla kielletään hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen käyttäminen epäsymmetristen taloudellisten suhteiden hyödyntämiseksi, mutta soveltanut tätä kieltoa myös direktiivissä lueteltuihin käytäntöihin. Joissakin valtioissa on yleisiä lausekkeita sopimattomien kaupallisten menettelyjen tai kilpailulainsäädännön alalla. Esimerkiksi Ranskan kauppalaissa oli jo aiemmin kyseisellä alalla sovellettavia yleisiä lausekkeita.

Kaikki jäsenvaltiot ovat käyttäneet kiellettyjen käytäntöjen luetteloita, ja useimmat niistä ovat erottaneet toisistaan ”mustat” ja ”harmaat” käytännöt. Vain Unkari on laatinut yhden luettelon (”musta lista”) ja kieltänyt nimenomaisesti tavarantoimittajan etukäteen antaman pätevän suostumuksen sääntelyn kohteena oleville kaupan käytännöille. Harmaita listoja käyttävät jäsenvaltiot edellyttävät tavarantoimittajille annettavilta tiedoilta läpinäkyvyyttä harmaan käytännön perustelemiseksi.

Muutama erillisen mustan ja harmaan listan laatinut jäsenvaltio on siirtänyt yhden tai useamman käytännön harmaalta listalta mustalle listalle.[18] Suhteellisesti yleisempää on käytäntöjen lisääminen sekä mustalle[19] että harmaalle[20] listalle.

Poiketen direktiivin yleisestä periaatteesta, jota sovelletaan ainoastaan ostajien tavarantoimittajia kohtaan harjoittamiin käytäntöihin, Slovakia on kieltänyt eräät käytännöt (esimerkiksi kaupalliset kostotoimet) kummaltakin sopimuspuolelta.

Unkari on käyttänyt aiemmin annettua säädöstä tekemättä siihen erityisiä muutoksia direktiivin kansalliseksi lainsäädännöksi saattamisen yhteydessä. Säädös sisältää useimmat direktiivissä esitetyt käytännöt, vaikkakin ne on osittain määritelty eri tavoin. Joihinkin niistä kohdistuu laajempia tai tiukempia kieltoja, mutta näyttää siltä, että muutamaa käytäntöä ei ole saatettu selvästi osaksi kansallista lainsäädäntöä kyseisellä säädöksellä. Tämä pätee osittain myös

[17] DK, IE, LU, MT ja NL.

[18] DE, FR, HR, LV ja SK: myymättä jääneiden tuotteiden palauttaminen (DE, FR, LV ja SK), maksut tilojen sisustamisesta (FR, HR ja LV) sekä tuotteiden varastoimisesta, esillä pitämisestä ja sisällyttämisestä tuotevalikoimaan (FR ja LV).

[19] BG, EL, FR, HR (jopa 18 käytäntöä lisää), HU, LV ja SK.

[20] BG, HR, LV ja SK.

Ranskaan, jossa vain joitakin käytäntöjä säännellään erikseen kansallisessa täytäntöönpanolainsäädännössä, kun taas toisia käytäntöjä voivat koskea laajemmin sovellettavat yleiset lausekkeet. Näyttää siltä, että muutamaa käytäntöä ei käsitellä ilmoitetussa lainsäädännössä erikseen.

Mustalla listalla on kaksi käytäntöä, joihin on syytä kiinnittää erityistä huomiota, sillä jäsenvaltiot voivat tietyissä rajoissa säännellä niitä muulla tavoin. Käytännöt koskevat maksujen viivästymistä ja tilausten peruuttamista.

- **Maksuviivästykset:** Pilaantuvien ja pilaantumattomien tuotteiden myynti on erotettu toisistaan 11 jäsenvaltiossa 16:sta, ja pilaantuvien tuotteiden osalta on vahvistettu 30 päivän ja pilaantumattomien tuotteiden osalta 60 päivän määräaika, kuten direktiivissä säädetään.[21] Bulgaria ja Ruotsi ovat sitä vastoin ottaneet käyttöön vain 30 päivän määräajan, joka koskee sekä pilaantuvien että pilaantumattomien tuotteiden myyntiä. Suomi on noudattanut samaa lähestymistapaa, mutta pilaantumattomien tuotteiden osalta on mahdollista sopia pidemmästä, 60 päivän määräajasta sopimuksella (muussa tapauksessa sovelletaan oletuksena olevaa 30 päivän sääntöä). Unkari ja Slovakia eivät ole erottaneet toisistaan pilaantuvia ja pilaantumattomia tuotteita, ja sääntö on näissä tapauksissa yleensä tiukempi: asianmukaisesti laaditun laskun päivämäärästä lukien sovelletaan 15 päivän määräaikaa. Kaikki muut jäsenvaltiot paitsi Unkari ja Slovakia ovat sisällyttäneet direktiivissä olevan pilaantuvien tuotteiden määritelmän kansalliseen täytäntöönpanolainsäädäntöönsä. Ranskassa on eri määritelmät ”pilaantuville” ja ”erittäin herkästi pilaantuville” tuotteille. Unkari on lisännyt kansalliseen täytäntöönpanolainsäädäntöönsä pilaantuvien tuotteiden luettelon, kun taas Liettuassa hallituksen valtuuttamalla toimielimellä on valta hyväksyä luettelo pilaantuvista tuotteista. Kaikki jäsenvaltiot Unkaria lukuun ottamatta ovat sisällyttäneet lainsäädäntöönsä 3 artiklan 1 kohdan viimeisessä luetelmakohdassa säädetyt poikkeukset (tai ainakin osan niistä[22]), eikä muita poikkeuksia ole otettu käyttöön.

- **Tilausten peruuttaminen lyhyellä varoitusajalla:** Kaikki muut jäsenvaltiot paitsi Unkari ja Slovakia ovat sisällyttäneet lainsäädäntöönsä 30 päivän varoitusajan peruuttamista koskevana vähimmäisvaatimuksena. Neljä jäsenvaltiota (DK, FR, IE ja SE) on direktiivin 3 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla valtuuttanut vastuussa olevan ministeriön (tai Ruotsissa hallituksen) vahvistamaan tietyillä aloilla varoitusajaksi alle 30 päivää asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa. Ranska on ottanut käyttöön kaksi lyhyempää varoitusaikaa tukkukauppiaiden (24 tuntia) sekä tuoreiden hedelmien ja vihannesten osalta (kolme päivää ja, jos tuotteita myydään kaupan omalla merkillä, kuusi päivää). Unkarin säännös on rakenteeltaan erilainen, ja siinä viitataan sananmukaisesti pikemminkin muutoksiin kuin peruuttamiseen. Mitään erityistä ennakkovaroitusaikaa ei mainita. Slovakiassa sopimusvelvoitteiden täyttämättä jättäminen ilman laillista perustetta on kielletty kaikilta ostajilta.

[21] DE, DK, EL, FR, HR, IE, LT, LU, LV, MT ja NL.
[22] DE, LT ja SK.

3.3. Täytäntöönpanon valvontamekanismit (4–8 artikla)

3.3.1. Valvontaviranomaisten nimeäminen (4 artikla)

Kaikki 16 jäsenvaltiota ilmoittivat komissiolle nimenneensä yhden tai useamman viranomaisen, joka vastaa 3 artiklassa säädettyjen kieltojen täytäntöönpanon valvonnasta kansallisella tasolla, jäljempänä 'valvontaviranomainen'. Näiden viranomaisten yhteystiedot ja linkit verkkosivustoihin ovat saatavilla asiaa koskevalla komission verkkosivustolla.[23]

Useimmat jäsenvaltiot ovat nimenneet yhden viranomaisen, kun taas neljässä jäsenvaltiossa (DE[24], EL, FI ja LT[25]) on kaksi nimettyä viranomaista.

Yleisesti ottaen valvontaviranomaisten valinta on tehtävä hallinto- ja oikeusviranomaisten välillä sekä hallintoviranomaisten osalta riippumattomien hallintoviranomaisten ja toimeenpanovaltaa käyttävien viranomaisten (ministeriöiden) välillä. Riippumattomien hallintoviranomaisten osalta valinta on tehtävä markkinaviranomaisten, kilpailuviranomaisten ja alakohtaisten viranomaisten välillä.

Kaikki jäsenvaltiot ovat valinneet valvontaviranomaiseksi hallintoviranomaisen. Useimmissa niistä merkittävin valvontavalta on riippumattomalla hallintoviranomaisella: kuudessa jäsenvaltiossa kilpailuviranomaisella[26], neljässä jäsenvaltiossa elintarvikemarkkinaviranomaisella[27], kahdessa jäsenvaltiossa maatalousministeriöllä[28], kahdessa jäsenvaltiossa sopimattomien kaupallisten menettelyjen torjunnasta maatalous- ja elintarvikealalla vastaavalla viranomaisella[29], yhdessä jäsenvaltiossa talous- ja valtionvarainministeriön alaisella hallintoelimellä[30] ja yhdessä jäsenvaltiossa kuluttaja- ja markkinaviranomaisella[31].

Jäsenvaltioissa, joissa on kaksi nimettyä viranomaista, toinen viranomainen on kilpailuviranomainen (DE, EL ja LT) tai Ruokavirasto (FI). Joissakin jäsenvaltioissa on asetettu yhteistyövelvollisuuksia sellaisille kansallisille viranomaisille ja elimille, jotka voivat auttaa asiaankuuluvan lainsäädännön täytäntöönpanon valvonnassa.[32] Joissakin kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä säädetään erikseen myös velvollisuudesta tehdä yhteistyötä ulkomaisten valvontaviranomaisten ja komission kanssa 8 artiklan mukaisesti.[33]

---

[23] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_en

[24] Nimettyjä valvontaviranomaisia on yksi, mutta osa sen päätöksistä tehdään yhdessä kilpailuviranomaisen kanssa.

[25] Toinen valvontaviranomainen on toimivaltainen vain sellaisten käytäntöjen osalta, joita harjoittavilla vähittäismyyjillä on huomattava markkinavoima.

[26] BG, DK, HR, LU, LV ja SE.

[27] DE (liittovaltion ministeriön nimeämä liittovaltion maatalous- ja elintarvikevirasto), FI (elintarvikemarkkinavaltuutettu), HU (hallituksen nimeämä elintarvikeketjun turvallisuudesta vastaava virasto) ja LT (maaseudun yritystoiminnan ja markkinoiden kehittämisestä vastaava virasto).

[28] IE ja SK.

[29] EL ja MT.

[30] FR (kilpailupolitiikasta, kuluttaja-asioista ja petostentorjunnasta vastaava pääosasto DGCCRF).

[31] NL.

[32] BG, DE, EL, FI, LT ja MT.

[33] BG, DE, DK, EL, FI, HR, IE, LT, LV, MT, NL, SE ja SK.

3.3.2. Valitukset ja luottamuksellisuus (5 artikla)

Kaikkien komissiolle ilmoitettujen kansallisten täytäntöönpanosäädösten mukaan sekä yksittäisillä tavarantoimittajilla että tuottajaorganisaatioilla, muilla tavarantoimittajaorganisaatioilla ja tällaisten organisaatioiden yhteenliittymillä on oikeus tehdä valitus nimetylle valvontaviranomaiselle.

Valtaosassa jäsenvaltioiden täytäntöönpanosäädöksiä säädetään keinoista, joilla varmistetaan valituksen tekijän henkilöllisyyden salassapito silloin, kun sen paljastuminen voisi vahingoittaa valituksen tekijän tai sen jäsenten tai tavarantoimittajien etuja. Tällaisia suojatoimia on yleensä toteutettava tavarantoimittajan pyynnöstä.[34] Joissakin kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä säädetään kuitenkin toimien toteuttamisesta myös viranomaisen aloitteesta.[35] Useimmissa tapauksissa valituksen tekijää pyydetään yksilöimään tiedot, joita se pyytää käsiteltävän luottamuksellisesti.[36] Joidenkin jäsenvaltioiden kansallisiin täytäntöönpanosäädöksiin sisältyy mahdollisuus keskeyttää menettely, jos se johtaisi luottamuksellisten tietojen paljastumiseen.[37] Liettuassa valvontaviranomainen voi hylätä salassapitopyynnön, jos kyseisillä tiedoilla on todistusarvoa rikkomisen näyttämiseksi toteen.[38]

3.3.3. Nimettyjen viranomaisten valtuudet (6 artikla)

Nimetyille viranomaisille on useimmissa jäsenvaltioissa annettu seuraavat 6 artiklassa säädetyt valtuudet:

- tutkinta- ja valvontatoimivalta[39]
- toimivalta tehdä päätöksiä, kun 3 artiklassa säädettyjä kieltoja on rikottu[40]
- toimivalta vaatia ostajaa lopettamaan kielletty kaupan käytäntö[41]
- toimivalta määrätä sakkoja ja muita yhtä tehokkaita seuraamuksia tai käynnistää menettelyt sakkojen ja muiden yhtä tehokkaiden seuraamuksien määräämiseksi[42] sekä määrätä välitoimia tai käynnistää menettelyt välitoimien määräämiseksi rikkojalle kansallisten sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti[43]

[34] BG, DE, DK, EL, HR, HU, IE, LT, LU, MT, NL ja SK. Bulgarian laissa säädetään, että valituksen tekijän henkilöllisyys on pidettävä aina salassa.
[35] Esimerkiksi HU.
[36] BG, DK, EL, IE, LU ja NL.
[37] DE, DK, FI ja MT.
[38] Nimettömistä valituksista säädetään kuitenkin nimenomaisesti Liettuan lainsäädännössä.
[39] BG, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, SE ja SK.
[40] BG, DE, DK, EL, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL ja SE.
[41] BG, DE, DK, EL, FI, FR, HR, IE, LT, LU, LV, MT, NL, SE ja SK.
[42] BG, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, SE ja SK.
[43] Säädetään erikseen seuraavien jäsenvaltioiden kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä: BG, DK, EL, FI, FR, IE, LT, LU, LV ja NL.

- toimivalta julkaista tehdyt päätökset[44].

Kuudessa jäsenvaltiossa valvontaviranomaisella on myös toimivalta hyväksyä rikkojan tekemiä sitoumuksia[45] tai antaa varoituksia[46] tai suosituksia rikkomisen yhteydessä[47].

3.3.4. Täytäntöönpanotoimet ja seuraamukset (6 artikla)

Täytäntöönpanotoimiin kuuluu monenlaisia välineitä, muun muassa seuraamuksia, oikeussuojakeinoja ja sitoumuksia.

Yleisimpiä kansallisten valvontaviranomaisten käytettävissä olevia toimenpiteitä ovat taloudelliset seuraamukset, joista säädetään kaikissa 16 jäsenvaltiossa. Direktiivissä ei säädetä taloudellisten seuraamusten vähimmäis- ja enimmäismääristä, mutta joissakin jäsenvaltioissa ne on vahvistettu. Määritetyt vähimmäis- ja enimmäismäärät vaihtelevat eri jäsenvaltioissa.[48] Joissakin tapauksissa enimmäismäärä määritetään rikkojan liikevaihdon perusteella[49], ja joissakin tapauksissa se lasketaan prosenttiosuutena i) ostohinnasta[50], ii) tavarantoimittajalle määrätyistä maksuista[51] tai iii) voitosta, jonka rikkoja on saanut hyvän kauppatavan vastaiseen käytäntöön perustuvan liiketoimen ansiosta[52]. Noin kymmenessä jäsenvaltiossa[53] ei säädetä vähimmäismääristä, ja kolmessa jäsenvaltiossa[54] ei säädetä enimmäismääristä. Kuusi jäsenvaltiota on täsmentänyt perusteet ja tekijät, jotka on otettava huomioon määritettäessä seuraamuksen suuruutta tietyissä olosuhteissa. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa rikkomuksen luonne, rikkomuksen kesto ja seurausten haitallisuus.[55]

Vain Luxemburg ja Liettua ovat sisällyttäneet lainsäädäntöönsä nimenomaisesti periaatteen, jonka mukaan seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Kreikan lainsäädännössä, joka koskee hallintoviranomaisen toimivaltaa määrittää sovellettavia toimenpiteitä, viitataan oikeasuhteisuuteen ja varoittavuuteen mutta ei tehokkuuteen. Suomen lainsäädännössä viitataan puolestaan kohtuullisuuteen taloudellisten seuraamusten määräämisessä mutta ei muihin periaatteisiin. Suomessa sovelletaan oikeasuhteisuutta myös kieltotoimenpiteisiin, mutta vain liikesalaisuuksien rikkomisen yhteydessä.[56]

Taloudellisten seuraamusten lisäksi käytettävissä on oikeussuojakeinoja.

---

[44] BG, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LU, MT, SE ja SK.
[45] HR ja HU.
[46] FI ja LV.
[47] EL.
[48] Vähimmäismäärät vaihtelevat 70 eurosta (LV) noin 2 550 euroon (BG) ja enimmäismäärät 2 329,37 eurosta (MT) 2 miljoonaan euroon (FR).
[49] Myös prosenttiosuudet vaihtelevat näissä tapauksissa 0,2 prosentista (LV) 10 prosenttiin (HU ja NL).
[50] SK.
[51] SK.
[52] MT.
[53] DE, DK, EL, FI, FR, HR, IE, MT, NL ja SE.
[54] DK, FI ja HR.
[55] Perusteet vaihtelevat Kreikassa, Suomessa, Kroatiassa, Latviassa, Ruotsissa ja Slovakiassa.
[56] Ranskan lainsäädännöstä ei ole saatavilla tietoa.

Hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen lopettamiseen tarkoitettujen kieltomääräysten osalta jäsenvaltioissa on usein käytetty jonkin tyyppistä seuraamusta niiden laiminlyönnin estämiseksi.[57]

Direktiivin kansallisilla täytäntöönpanosäädöksillä on otettu käyttöön myös seuraavat kieltomääräysten kaltaiset toimenpiteet:

- Irlannin lainsäädäntöön perustuvat säännöstenvastaisuuksien korjaamista koskevat ilmoitukset (compliance notice)

- Luxemburgin lainsäädäntöön perustuvat turvaamistoimet

- Unkarin lainsäädäntöön perustuvat toimenpiteet, joilla hallintoviranomainen voi kieltää elinkeinonharjoittajaa soveltamasta vakiomuotoisen palvelusopimuksen määräyksiä, jos i) sopimus on muotoiltu epäselvästi, ii) palvelua tai suoritusta ei ole määritetty tai iii) veloitettu maksu ei ole oikeassa suhteessa kustannuksiin.

Siviilioikeudellisia oikeussuojakeinoja mainitaan kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä vain harvoin. Joissakin jäsenvaltioissa säädetään sopimusehtojen julistamisesta pätemättömiksi[58], joissakin taas hyvitystoimenpiteistä[59] tai korvaustoimenpiteistä[60].

Sitoumuksia säännellään selkeästi Kroatiassa ja Unkarissa. Valvontaviranomaisen suorittamaan sitoumuksen hyväksymiseen ei yleensä kuulu rikkomuksen toteaminen ja seuraamuksen määrääminen, paitsi jos sitoumusta ei täytetä.

3.3.5. Hallintoviranomaisten ja oikeusviranomaisten suorittama täytäntöönpanon valvonta sekä vaihtoehtoinen riitojenratkaisu

Hallintoviranomaisten voidaan katsoa olevan vastuussa useimmista edellä mainituista toimenpiteistä ja täytäntöönpanon valvontamekanismeista.

Joidenkin jäsenvaltioiden kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä viitataan nimenomaisesti sekä hallintoviranomaisten että oikeusviranomaisten suorittamaan täytäntöönpanon valvontaan. Kahdeksassa jäsenvaltiossa hallintoviranomaisten päätöksistä voi valittaa tuomioistuimeen.[61] Suomen lainsäädännössä säädetään lisäksi, että tietyt valtuudet (esimerkiksi seuraamusten määrääminen) kuuluvat vain tuomioistuimelle, kun taas muita toimenpiteitä (esimerkiksi kieltomääräykset) voivat toteuttaa sekä hallintoviranomainen että oikeusviranomainen. Bulgarian lainsäädännön mukaan toimielin, joka on kansallisen täytäntöönpanolainsäädännön mukaisesti vastuussa tietyistä menettelyistä, ei saa estää toimitussopimuksen osapuolta hakemasta muutosta jonkin toisen vakiintuneen menettelyn avulla. Näin vahvistetaan epäsuorasti muiden täytäntöönpanon valvojien, myös tuomioistuinten, rooli. Latvian lainsäädännössä säädetään, että

[57] BG, DE, DK, FI, FR, LT, LV, MT, NL, SE ja SK.
[58] DE, FR ja HU.
[59] FI (vain liikesalaisuuksien rikkomisen yhteydessä) ja IE (aiheettomien veloitusten palautus).
[60] FI (vain liikesalaisuuksien rikkomisen yhteydessä), FR, LV ja MT (kun hallintotuomioistuin vastaa vahinkojen korvaamisesta).
[61] BG, DE, DK, EL, FI, MT, NL ja SE.

tuomioistuin voi kilpailuneuvoston ohella todeta siviiliprosessilaissa tarkoitetuissa menettelyissä, onko kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä rikottu.

Näissä jäsenvaltioissa on selvästi käytössä rinnakkaisten oikeussuojakeinojen järjestelmä, mutta hallinto- ja oikeusviranomaisten välisestä koordinoinnista ei ole erityisiä sääntöjä.

Direktiivin 7 artiklan osalta seitsemässä jäsenvaltiossa säädetään mahdollisuudesta käyttää vaihtoehtoisia riitojenratkaisumekanismeja.[62] Muun muassa Alankomaiden lainsäädännössä annetaan kyseiselle ministerille valta nimittää riidanratkaisukomitea ja ”liittää” ostaja nimitettyyn komiteaan. Komitean päätös sitoo osapuolia, jollei jompikumpi osapuoli saata riitaa siviilituomioistuimen ratkaistavaksi kolmen kuukauden kuluessa päätöksen antamisesta. Maltan lainsäädännön mukaan valvontaviranomainen voi kutsua osapuolet sovittelumenettelyyn, jossa määritetään vahinkojen suuruus. Koordinoinnista täytäntöönpanon valvonnasta vastaavien hallinto- ja oikeusviranomaisten kanssa ei säädetä nimenomaisesti.

Minkään jäsenvaltion kansallisessa täytäntöönpanolainsäädännössä ei käsitellä ekstraterritoriaalisen toimivallan antamista hallintoviranomaisille. Joissakin jäsenvaltioissa säädetään, että valvontaviranomainen on toimivaltainen vain sellaisissa suhteissa esiintyvien käytäntöjen osalta, joissa tavarantoimittaja tai ostaja tai molemmat ovat sijoittautuneet jäsenvaltioon, jossa viranomainen toimii.[63]

Näyttää siltä, että nykyisellään ainoastaan Saksan kansallisessa täytäntöönpanolainsäädännössä säädetään muiden jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön muodoista tapauksissa, joissa on kyse rajat ylittävistä rikkomuksista.

4. PÄÄTELMÄT

Useimmat tämän kertomuksen yhteydessä analysoiduista 16 jäsenvaltiosta ovat pyrkineet saattamaan direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöä ajallaan. Valtaosa näistä jäsenvaltioista on ylittänyt direktiivissä vahvistetun suojelun vähimmäistason. Tiukemmat säännöt ovat periaatteessa yhteensopivia direktiivin kanssa, jos ne ovat EU:n sisämarkkinasääntöjen mukaisia. Jäsenvaltiot noudattavat yleisesti tämän lainsäädännön alakohtaista lähestymistapaa, ja säännöksiä sovelletaan maataloustuote- ja elintarvikeketjuun. Yli puolet tässä kertomuksessa analysoiduista jäsenvaltioista on joko luopunut direktiivissä määritellyistä liikevaihtoluokista tai jopa soveltanut sääntöjä riippumatta kyseisten toimijoiden liikevaihdosta. Useimmat jäsenvaltiot ovat laajentaneet direktiivissä esitettyä hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen luetteloa lisäämällä kieltoja tai tiukentamalla direktiivissä säädettyjä kieltoja. Ne (harvat) jäsenvaltiot, joissa ei ollut asiaa koskevaa lainsäädäntöä ennen direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä, eivät sitä vastoin ole yleisesti ottaen mukautuneet direktiivin soveltamisalaan. Jäsenvaltioiden valitsemat kansalliset täytäntöönpanotoimenpiteet näyttävät useimmissa tapauksissa olevan täysin direktiivin säännösten mukaisia tai vastaavan niitä, mutta myös eroja esiintyy. Niitä tullaan analysoimaan tarkemmin.

Hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevien sääntöjen täytäntöönpanon valvonta keskittyy jäsenvaltioissa hallintoviranomaisille, ja oikeusviranomaiset suorittavat täytäntöönpanon

[62] BG, DE, EL, FI, LT, MT ja NL.
[63] DE.

valvontaa vain jossakin määrin. Sääntelyä, joka koskee koordinointia hallinto- ja oikeusviranomaisten suorittaman täytäntöönpanon valvonnan välillä, on yleisesti ottaen vain vähän tai ei lainkaan. Jäsenvaltiot ovat antaneet tuottajaorganisaatioille mahdollisuuden tehdä kollektiivisia valituksia, mutta muut kollektiiviset oikeussuojamekanismit ovat laajalti tutkimatta. Vaihtoehtoisiin riitojenratkaisumekanismeihin viitataan silloin tällöin.

Täytäntöönpanotoimissa keskeisellä sijalla ovat taloudelliset seuraamukset ja kieltomääräykset, ja joissakin jäsenvaltioissa osapuolilla on mahdollisuus antaa sitoumuksia. Muutama jäsenvaltio suunnittelee myös siviilioikeudellisten oikeussuojakeinojen käyttöä. Sakkojen ja muiden seuraamusten tehokkuutta, oikeasuhteisuutta ja varoittavuutta käsitellään hyvin vähän.

Tilanteesta saadaan laajempi kuva, kun kaikki jäsenvaltiot ovat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään.[64] Ensimmäinen EU:n tason arviointi direktiivistä sekä kertomus arvioinnin tärkeimmistä havainnoista esitetään 1. marraskuuta 2025 mennessä.

[64] Lisätietoja tulee saataville seuraavan linkin kautta: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_en.